HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

דסניא ליה אמר להו רב ששת תניתוה אמרו לה מת בעליך ואח"כ מת בנך ונשאת ואח"כ אמרו לה חילוף היו הדברים תצא והולד ראשון ואחרון ממזר היכי דמי אילימא תרי ותרי מאי חזית דסמכת אהני סמוך אהני ועוד ממזר ספק ממזר הוא וכ"ת לא דק הא מדקתני סיפא הראשון ממזר והאחרון אינו ממזר ש"מ דדוקא קתני אלא לאו חד וטעמא דאתו בי תרי אכחשוה הא לאו הכי מהימן לעולם תרי ותרי וכדאמר רב אחא בר מניומי [א]בעדי הזומה הכא נמי בעדי הזומה א"ל רב מרדכי לרב אשי ואמרי ליה רב אחא לרב אשי ת"ש [ב]אין האשה נאמנת לומר מת יבמי שאנשא ולא מתה אחותי שאכנס לביתה היא ניהי דלא מהימנא הא עד אחד מהימן וליטעמיך אימא סיפא אין האיש נאמן לומר מת אחי שאייבם את אשתו ולא מתה אשתי שאשא את אחותה הוא ניהו דלא מהימן הא עד אחד מהימן בשלמא גבי אשה משום עיגונא אקילו בה רבנן אלא גבי איש מאי איכא למימר אלא כי איצטריך לר"ע איצטריך סד"א הואיל וא"ר עקיבא יש ממזר מחייבי לאוין אימא חיישא אקלקולא (א) דזרעא ודייקא קמ"ל [ג](דאקלקולא דידה חיישא אקלקולא דזרעא לא חיישא) רבא אמר [א]עד אחד נאמן ביבמה מק"ו [ד]לאיסור כרת התרת לאיסור לאו לא כל שכן א"ל ההוא מרבנן לרבא היא עצמה תוכיח דלאיסור כרת התרת לאיסור לאו לא התרת ואלא איהי מ"ט לא מהימנא דכיון דזימנין דסניא ליה לא דייקא ומינסבא עד אחד נמי דכיון דזימנין דסניא ליה לא דייקא ומינסבא: זה מדרש דרש רבי אלעזר בן מתיא וכו': [ה]אמר רב יהודה אמר רב הוה ליה לר' אלעזר למדרש ביה מרגניתא ודרש ביה חספא מאי מרגניתא [ו]דתניא [1]ואשה גרושה מאישה [ב]אפילו לא נתגרשה אלא מאישה פסולה לכהונה והיינו ריח הגט דפוסל בכהונה: **מתני'** [ג]מי שהלכה אשתו למדה"י באו ואמרו לו מתה אשתך ונשא את אחותה ואח"כ באת אשתו מותרת לחזור

לו

דסניא ליה. ליבם: **והולד ממזר.** כר"ע: **בעדי הזומה.** שהאחרונים הזימו את הראשונים ואמרו עמנו הייתם דרחמנא הימניהו כדכתיב ודרשו השופטים היטב והנה עד שקר (דברים יט) ומוקמינן ליה בעמנו הייתם במסכת מכות (דף ה.): **שאכנס לביתה.** ואינסבא לבעלה: **סיפא דקתני כו'.** הא עד אחד מהימן בתמיה מי מהימן עד אחד לומר מתה אשתך לישא אחותה: **אלא.** לא תידוק מיניה הא עד אחד מהימן דהיא גופה איצטריך לאשמועי' דלא מהימנא ואליבא דר"ע איצטריך דסד"א הואיל ואמר ר"ע יש ממזר מיבמה לשוק חיישא אקלקולא וכי אמרה מת יבמי תנשא קמ"ל דלא מהימנא משום דזימנין דסניא ליה וכדאמרן אבל גבי בעלה לא אמרי' סניא ליה. ואית דגרס קמ"ל דאקלקולא דידה חיישא כגון מת בעלי דאי אתי בעלה אמרינן תצא מזה ומזה וכל קלקולי דמתניתין בה הלכך מהימנא אקלקולא דזרעה כגון מת יבמה דאי נמי משקרא לא מקלקלא אלא זרעה ואפילו לר"ע לא חיישא ולא נהירא לי דהא לר"ע היא גופה מקלקלא בכל קלקולי דמתני' כדתנן במסכת גיטין (דף פ.) ולעיל בשמעתין [ז] מייתינן לה בתיובתא הכונס את יבמתו והלכה לרתה וניסת כו' תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה ואוקימנא כר"ע אלמא ביבמה לשוק נמי אית לן כל הני קלקולי ועוד אי איהי לא מיקלקלא למה לי למיתנייה כלל הא מסיפא שמעינן דאקלקולא דזרעה לא חיישא דקתני אינה נאמנת לומר מתה אחותי שאכנס לביתה והני ודאי לדברי הכל ממזרים נינהו וקתני דלא מהימנא וכ"ש מת יבמי דחייבי לאוין בעלמא נינהו אלא הא איצטריך לאשמועינן דאע"ג דאיהי מיקלקלא דתצא מבעלה ומיבם לא מהימנא משום דזימנין דסניא ליה: **לאיסור כרת.** לומר מת בעליך הנשאי: **לא נתגרשה אלא מאישה.** כגון שכתב לה גט ואמר לה הרי את מגורשת ממני ואי את מותרת לכל אדם שלא נתגרשה זו לגמרי אלא מאישה נפרדה: **פסולה לכהונה.** אם מת והותרה לינשא: ה"ג **והיינו ריח הגט דפוסל בכהונה:** **מתני' מותרת לחזור לו.** דקדושי שניה אינן כלום והרי היא כזונות ואמר בגמ' (לקמן צה.) אותה שכיבתה אוסרתה ואין שכיבת אחותה אוסרתה:

ומותר

דאפילו במת בנך ואח"כ מת בעליך קאמר דהא לא תיבעי לך דכיון דנאמנת לומר מת בעלי ואתייבם ולא חיישינן דלמא משקרא משום דמרחמא ליה דאי הוה לן למיחש דלמא לא דייקא שפיר משום דמרחמא ליה וסמכה אעד א"כ לא הוה לן להימנה במת בעלי ותתייבם דדלמא משקרא משום דמרחמא ליה אלא ודאי משום דמרחמא ליה אינה מונעת מלדקדק שפיר ואע"ג דדייקא שפיר מ"מ היא גופה לא מהימנא לומר מת בנה ואחר כך מת בעלה שלא האמינוה רבנן אלא במיתת בעלה לאפוקה מחזקת איסור אשת איש על ידי דיוק שלה משום עגונא אבל לאפוקה מחזקת איסור ליבם לא רצו להאמינה ואע"ג דדייקא שפיר ויש להאמינה על ידי עד אחד (ב): **כי** תיבעי לך יבמה לעלמא. דהתם איכא למימר טפי דלא דייקא שפיר משום דסניא ליה אע"ג דמשום דמרחמא ליה לא שבקה מלמידק משום דסניא שבקה טפי שגדולה שנאת השונאות מאהבת האוהבות ושכיח טפי דסניא ליה מדמרחמא ליה כדמשמע בסוף האשה שלום (לקמן דף קיז. ודף קיח:) ועוד שיותר קשה לה כשתפול לפניו כששונאה אותו ממה שנוח כשאוהבת אותו דכשאוהבת אותו אין לה כ"כ נוח כשתפול לפניו כי שמא יחלוץ ואפילו יכנוס אינה שמחה כל כך כי הרבה יש לה למצוא כיוצא בו או טובים ממנו אבל אם שונאתו אינה יכולה להנצל ממנו להנשא לאחר אם לא יחלוץ ועל כרחך צריכה לינשא לשנוי לה או תתעגן להכי מיבעיא ליה אי עיקר טעמא הוה משום דדייקא והכא לא דייקא שפיר ואי טעמא משום דעבידא לאיגלויי הוא איכא למסמך אדיוקא פורתא ה"נ דייקא קצת אע"ג דסניא ליה וא"ת ומאי קמיבעיא ליה והתנן בהאשה שהלכה (שם) שהיא נאמנת לומר מת בעלה ואח"כ מת בנה כיון דאיהי מהימנא כ"ש עד אחד וי"ל דאיהי מהימנא משום דאית לה מיגו דאי בעיא אמרה מת בעלי ושתקה מבן אבל בעד איכא למיחש שמא שכרוהו [ז]או שונא אותה או היא עצמה חשודה לקלקלה היכא דמסמכה עליה ולא דייקא שפיר ולכך אין להאמינו כמותה דאיהי אית לה מיגו ואיהו לית ליה מיגו דסבר אי אסהידנא אבעל לחודיה כי שמעה דמת הבן תחקור איזה מת ראשון ולא אוכל לקלקלה אבל אי אסהידנא אתרוייהו אבן ובעל כי שמעה נמי דמת בן סמכא עילואי ומיקלקלא ואפילו מהימן כאן עד בהנך תרתי בעיי אכתי איכא למיבעי לקמן עד אחד בקטטה ועד אחד במלחמה דאיכא למימר דהכא דייקא טפי מהתם והתם נמי הכי בעי אי עיקר טעמא משום דדייקא ובעינן דיוקא רבה או עיקר טעמא משום דעבידא לאיגלויי ולהכי סמכינן אדיוקא זוטא כי הנהו:

וליטעמיך סיפא דקתני אין האיש נאמן כו'. וא"ת ל"ל למידק מסיפא מגופה הוה ליה לאקשויי היאך עד אחד נאמן לומר מתה אחותה שתכנס לביתה דמאי עיגונא שייך התם דאי לא מינסבא להאי מינסבא לאחרינא ואמר ר"י דהוי מצי לדחויי גבי אשה שייך לומר עיגונא אפילו בכי האי גוונא דשמא לא תמצא אדם שישאנה אבל מתה אשתו שישא אחותה התם לא חזינא דבעיא לאינסובי ליה דהא משום גברא קאתי האי עד כדמשמע לישנא וא"ת מ"מ יכול לדקדק דע"כ לא מהימן עד אחד במתה אחותה שתכנס לביתה ואפילו שייך בה עיגונא דהא לא דייקא הכא כיון דליכא חומר בסופה ולפי מה שפירשתי לעיל (דף נג: ד"ה עד) דנשים מורגלות לדקדק ניחא:

לרבי עקיבא איצטריך. לרבנן לא איצטריך אע"ג דהוי ממזר מדרבנן כדפי' לעיל (דף נג: ד"ה אבל): **לאיסור** כרת התרת. פר"י דעד אחד נאמן לומר מת בעלה שתתייבם ולא אמר דלא דייקא משום דמרחמא ליה לאיסור לאו לא כ"ש דלא אמרינן משום דסניא ליה לא דייקא אבל מה שפירש בקונטרס לאיסור כרת מת בעליך תנשא אין נראה לר"י דהתם ליכא טעמא למימר דלא תידוק כי הכא דסניא ליה: **היא** עצמה תוכיח. דנאמנת לומר דתתייבם אע"ג דמרחמא ליה ואינה נאמנת לומר מת יבמי משום דסניא ליה:

ואע"ג

עין משפט נר מצוה

נח א מיי' פ"ג מהל' יבום הלכה ה סמג עשין נא טוש"ע אה"ע סי' קנח סעיף ג:

נט ב מיי' פ"י מהלכות גירושין הל' א סמג לאוין קנג טוש"ע שם סימן ו סעיף א וסימן קנ סעיף ג:

ס ג מיי' פ"י מהלכות גירושין הלכה ט סמג שם טוש"ע שם סימן טו סעיף כז:

◆

תוספות ישנים

די"ש לה מגו [וכמש"כ בתוס']: לאיסור כרת התרת לאיסור וכו' פ"ה לאיסור אשת איש ול"נ דא"כ הול"ל לאיסור מיתה ועוד דעל זה אנו דנין לומר אע"ג דנאמן באיסור אשת איש לא מהימנא הכא משום דמסניא ליה ונראה לפרש דלאיסור כרת היינו להתירה ליבם [וכמש"כ בתוס' ד"ה לאיסור]:

◆

מסורת הש"ס

א) קדושין סו., ב) לקמן קיח:, ג) ס"א אין זה, ד) לעיל מב. [לקמן קח:], ה) [גי' רי"ף ורא"ש אמר רב], ו) לעיל נב. גיטין פב:, ז) [דף לא:], ח) עי' ברא"ש כאן סי' ד',

◆

תורה אור השלם

1. אִשָּׁה זֹנָה וַחֲלָלָה לֹא יִקָּחוּ וְאִשָּׁה גְּרוּשָׁה מֵאִישָׁהּ לֹא יִקָּחוּ כִּי קָדֹשׁ הוּא לֵאלֹהָיו:

ויקרא כא ז

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' חיישא אקלקולא ודייקא קמ"ל כצ"ל ותיבת דזרעא נמחק: (ב) תום' ד"ה כי תיבעי וד"ה כי תיבעי לך למשרי יבמה הד"א:

◆

תוס' חד מקמאי

ליה אלא דייקא ומינסבא הלכך גבי עד אחד אפי' קיימא בחזקת יבמה לשוק כגון שהלכה היא ובנה ובעלה למ"ה ואמר עד א' מת בנה ואח"כ בעלה תתיבם. כי תיבעי לך למישרא יבמה לעלמא מ"ט דעד אחד משום דמילתא דעבידא לאיגלויי לא משקר הכא נמי לא משקר או דלמא טעמא דעד אחד משום דדייקא ומנסבא והכא כיון דזמנין דסנייא ליה לא דייקא ומנסבא ואע"ג דעד אחד אינו נאמן לומר מתה אשתו שישא את אחותה ואע"ג דמילתא דעבידא לאגלויי הוא ה"ק טעמא דעד אחד משום מלתא דעבידא לאיגלויי הוא דלא משקר ומשום עיגונא הקילו בה רבנן הכא נמי לא משקר. א"ל רב ששת תניתוה אמרו לה מת בעלה ואח"כ מת בנה ונשאת ואחר כך א"ל חלוף הדברים תצא והולד ממזר מראשון ומאחרון ה"ד אילימא תרי ותרי מאי חזית דסמכת אהני סמוך אהני ועוד ממזר (ספק) [ודאי] ממזר (ודאי) [ספק] הוא וכ"ת לא דק והא מדקתני סיפא הולד ראשון ממזר והאחרון אינו ממזר מכלל ש"מ דדוקא קתני אלא [א] לאו כחושי וטעמא דאתו בתרי ובתרי ואכחשינהו הא לאו הכי מהימן לא לעולם תרי ותרי ובעדי הזמה: וקשי' לן לרב ששת דמוקי למתני' בעידי הכחשה למה לי למפשטא ממתני' והא בפ' שלום בינו לבינה אמרינן דאפילו איהי מהימנא דתנן התם האשה שהלכה היא ובעלה ובנה למ"ה ובאת ואמרה מת בעלה ואחר כך בנה נאמנת וי"ל דלמא מתני' כגון שהעידו עדים שמת הבעל והבן ולא ידעי' הי מינייהו מת ראשון ובכה"ג כשאמרה האשה מת בעלה ואח"כ בנה נאמנת אבל היכא דלא שמעו במיתת הבן והבעל לעולם אימא לך דלא מהימנא להכי

תוס' חד מקמאי (המשך)

פשטה רב ששת ממתני' וקתני סיפא דומיא דרישא דא"ל מת בעליך מה התם אפילו בדלא שמעו במיתת הבעל כלל עד אחד נאמן דסיפא נמי עד אחד נאמן ועוד דבהאי בבא נמי קתני רישא דא"ל מת בעלה ואח"כ בנה ונשאת דומיא דסיפא דא"ל מת בנה ואח"כ בעלה וכי היכי דסיפא דנתיבמה מהימנא בכל ענין אפי' לא שמעו במיתת הבעל והבן אלא ע"פ אשה [ה"נ ברישא מהימנא בכל ענין] זה התירוץ קבלתי מאבא מורי ע"ה והוא כתוב בס' המאור. א"ל רב [מרדכי] לרב אשי ת"ש אין אשה נאמנת לומר מת יבמי שאנשא [ולא] מתה אחותי שאכנס לביתה הי ניהי דלא מהימנא הא עד אחד מהימן פי' ואיידי דתנא גבי מת יבמה שאנשא באשה תנא נמי במיתת אחותה באשה אע"ג דמילתא דפשיטא היא דעד אחד לא מהימן שאכנס לביתה ולטעמיך סיפא דקתני אין האיש נאמן לומר מת אחי שאייבם אשתו ולא נאמן לומר מתה אשתו שישא אחותה איהו דלא מהימן הא עד אחד מהימן בשלמא גבי אשה משום עגונא הקילו בה רבנן אלא איש מאי איכא למימר והכא לא מצית למימר דמשום רישא דאייבם אשתו הוא דנקט אין האיש נאמן אבל עד אחד נאמן ואיידי דתנא רישא תנא סיפא הא לא מצית למימר דמלתא פשיטא היא בכל ההיא פרקא שאין היבם נאמן לומר מת אחי שאייבם את אשתו אלא כי איצטריך לר"ע אצטריך סד"א הואיל ואמר ר"ע יש ממזר מחייבי לאוין חיישינן אקלקולא דזרעה דדייקא ומנסבא קמ"ל אקלקולא דידה חיישא אקלקולא דזרעה לא חיישא

א) לכאורה צ"ל אלא לאו בחד וטעמא דאתו בי תרי ואכחשוה וכו' ואולי הי' לו גירסא אחרת בכאן.